

KLIMATFÖRÄNDRING OCH KONFLIKTER

MYTKNÄCKARE

I diskussionen om klimatförändringen förekommer det många inbitna ”myter” och obestämda påståenden. Det samma gäller diskussionen om klimatförändringens koppling till konflikter. Det är viktigt att den gemensamma diskussionen och de valda åtgärderna bygger på vetenskaplig information i stället för på missuppfattningar eller förenklingar.

VAD HANDLAR ÖVNINGEN OM

- Längd: 15–30 minuter
- Gå igenom påståenden ni ofta stöter på i den offentliga diskussionen, fundera över ert eget förhållande till dem och kontrollera fakta tillsammans.

ÖVNINGENS MÅL

Målet med övningen är att uppmuntra till att ifrågasätta vanliga påståenden, rätta till missuppfattningar med stöd av vetenskaplig information och väcka intresse för ett kritiskt sätt att läsa och för att mångsidigt granska fenomen.

ÖVNINGENS GÅNG

Bifogat finns färdiga påståenden, det vill säga ”myter att slå hål på eller bekräfta”. Alternativt kan ni börja med att sammanställa dem genom diskussion, fundera till exempel på:

- Hurdana påståenden kommer ni först att tänka på när vi funderar på kombinationen ”klimatförändring och konflikter”?
- Hurdana påståenden har ni hört om kombinationen?
- Vilka typiska missuppfattningar kan det förekomma om ämnet?

Några olika sätt att gå igenom påståendena:

A. För varje påstående kan ni i gruppen rösta genom handuppräckning om påståendet stämmer, inte stämmer eller är så att säga komplicerat. För varje påstående kan också några av dem som räckte upp handen motivera sina åsikter innan ni kontrollerar saken tillsammans.

B. Klipp påståendena så att de finns på separata lappar och dela ut dem till smågrupperna. Ge till exempel två minuter åt gången för diskussion om ett påstående. Sedan låter grupperna påståendena gå vidare och får ett nytt. Upprepa tills alla har hunnit behandla varje påstående. Gå sedan igenom svaren om påståendena tillsammans.

PÅSTÄENDEN

Trafikljusens betydelser: **Röd** = fel, **grön** = rätt, **gul** = komplicerat

Klimatförändringen orsakar konflikter.

Trafikljus: gul

Vi behöver mer mångvetenskaplig information om kopplingen mellan klimatförändringen och konflikter. I ljuset av vad vi vet idag kan vi emellertid säga att klimatförändringen ökar risken för konflikter när det också förekommer andra riskfaktorer. Den orsakar alltså inte konflikter ensam. Klimatförändringen kan också påskynda och komplicera en pågående konflikt och samtidigt göra det svårare att lösa konflikten. Klimatförändringen påverkar konflikter på olika sätt i olika områden och i olika gemenskaper.

I och med klimatförändringen kommer det flyktingar hit i stora skaror.

Trafikljus: röd

Miljöflyktingskap är ett komplicerat fenomen, och därför måste man vara försiktig med att dra förenklade slutsatser om orsak och verkan. Bland annat en förändring i livsmiljön, extrema väderfenomen, förvaltningens svaga anpassning till klimatförändringen och konflikter som dessa faktorer eventuellt påskyndat tvingar människor på flykt.

Enligt Världsbankens prognos kommer klimatförändringen till exempel att tvinga 140 miljoner människor att lämna sina hem före 2050, men majoriteten av klimatflyktingarna flyttar inom stater eller inom närliggande områden. Det humanitära hjälpbehovet på flyktingläger ökar. Det finns också bevis för att klimatförändringen påskyndar urbaniseringen.

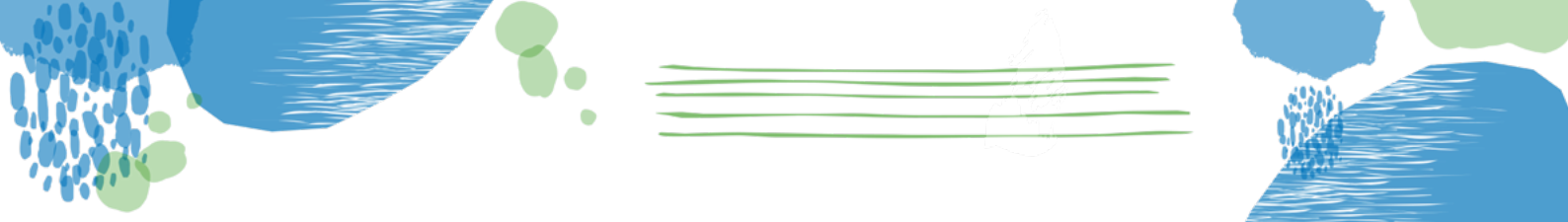
Konflikter som hänger ihop med klimatförändringen berör inte oss

Trafikljus: röd

Vilka är egentligen de konflikter som hänger ihop med klimatförändringen och var pågår de?

Det stämmer att väpnade konflikter som på ett eller annat sätt har ett samband med klimatförändringen pågår i andra länder, inte i Finland. Konflikter ute i världen påverkar emellertid Europa och Finland. Också regionala spänningar långt borta kan påverka säkerhetsläget i områden i närheten av Finland. Å andra sidan utnyttjas det finländska kunnandet inom fredsmedling på olika håll i världen för att lösa och förebygga lokala väpnade konflikter.

Vi är också delaktiga i en bredare bemärkelse på grund av att de länder som lider mest av klimatförändringen producerar minst utsläpp som påskyndar klimatets uppvärmning. De

egentliga ansvariga i rika industriländer, såsom hos oss, kommer samtidigt lindrigast undan klimatförändringens verkningar. Vi har en betydande roll i att lösa denna globala orättvisans "konflikt" genom hur vi handlar för att begränsa klimatförändringen och betala vår klimatskuld.

Klimatförändringen medför också en uppenbar konflikt mellan generationer: de yngre anser ofta att de generationer som orsakat problemet inte gör närapå tillräckligt för att begränsa klimatförändringen, trots att de sitter på makten över de stora besluten. I och med de ungas klimatstrejker våren 2019 märktes det att när unga på sina egna villkor lyfter fram hot och rädslor som gäller dem och förhoppningar om svarsåtgärder, möts de ofta av motstånd av de äldre generationerna.

Det finns åtminstone ytterligare en synvinkel på att förebygga konflikter. När Finland, liksom andra rika länder, vidtar mer omfattande åtgärder för att begränsa klimatförändringen och å andra sidan för att anpassa oss till den, måste vi se till att den sociala rättvisan förverkligas. Om åtgärderna gör att någon grupp upplever orättvisa skapas lätt en grogrund för konflikter.

En enda människas val eller handlingar har ingen betydelse för begränsningen av klimatförändringen.

Trafikljus: *röd*

Det är klart att för att lösa klimatkrisen behövs definitivt samhälleliga åtgärder och politiska beslut, till och med en systemisk ändring. Det begränsar emellertid inte individernas möjligheter att påverka.

Professorn Turo-Kimmo Lehtonen leker i sin blogg¹ med en intressant tanke: låt oss tänka till exempel på sällsiffrorna för en telefon av Apple. Också bakom dessa siffror finns otaliga individuella köpbeslut, eller hur? Varför har vi svårare att tänka oss en massuccé som består av individuella miljöåtgärder?

När vi funderar över individuella val är det bra att också granska genomsnittliga koldioxidavtryck för olika länders invånare. Genomsnittsfinsländarens utsläpp är nästan sex gånger så stora som till exempel genomsnittsindierns utsläpp. Enskilda val har betydelse särskilt i länder där det genomsnittliga koldioxidavtrycket är bland de största i världen.

Forskaren Karoliina Lummaa vid forskningsenheten BIOS betonar vilken resurs ett liv enligt egna värderingar är för individen och samhället: "Det är ändå bra att identifiera betydelser och upplevelser av betydelsefullhet som medvetet förknippas med handlingar och val: hållbarare val kan kännas viktiga samt nyttiga och rätta för kommande generationer eller biosfären och därmed kännas bra. När vi delar dessa betydelser och upplevelser med andra stärker de också gemenskapen."²

Det spelar ingen roll vad vi gör här när det gäller klimatförändringen eftersom Finland är ett så litet land.

Trafikljus: *röd*

Ofta kan den som framhåller ett sådant påstående jämföra Finland med Kina eller Indien. Men det är dumt att jämföra Finland med sina 5,5 miljoner invånare med till exempel Indien som har över en miljard invånare. Å andra sidan är en finländares utsläpp mångfaldiga i jämförelse med en indier. I stället lönar det sig att jämföra EU och Indien. Vi bor i ett område (EU) som producerar en tiondedel av världens utsläpp. Det är också bra att komma ihåg att det till exempel i Kina produceras mycket sådana konsumtionsvaror som exporteras till övriga håll i världen, till exempel via billiga webbutiker hit till Finland. Utsläppen av dessa varor tillskrivs kineserna, men egentligen är det en del av belastningen bland annat vi orsakar. En enorm del av alla produkter, apparater, mat och kläder vi använder är producerade utanför Finland.

Om vi delar in jordklotet i tillräckligt små områden skulle vart och ett av dem kunna förklara sig obetydlig i arbetet för att begränsa klimatförändringen, men skulle problemet försvinna? Inför denna globala utmaning behöver vi en vision för en gemensam mission som alla förbinder sig till.

Unga kan inte påverka klimatpolitiken

Trafikljus: *röd*

En uppfattning som ofta återkommer är att unga inte kan påverka beslutsfattandet eftersom de ännu inte är röstberättigade. Det är sant att de som brukar mest makt är äldre människor, men det finns många sätt för unga att påverka samhällsklimatet och beslutsfattandet. De kan verka till exempel genom ungdomsfullmäktige, deltagande budgetering eller medborgarorganisationer och ta ställning genom konst eller genom att ordna evenemang. Fler medel för påverkan finns i det här paketet i övningen **Hur kan jag påverka?**

En känsla av hjälplöshet inför vår tids största utmaning kan få vem som helst att känna sig liten. Vi har emellertid många uppmuntrande exempel på hur mycket en enda så kallad vanlig människa kan få till stånd. Till exempel den unga svensken Greta Thunberg började sitt arbete för att påverka klimatet genom att strejka, och till slut inspirerade hon tusentals människor att gå med i kampen mot klimatförändringen. Hon har sedan dess bjudits in för att tala inför högt uppsatta beslutsfattare.

Men det lönar sig också att komma ihåg att det inte är de unga som bär ansvaret för att lösa klimatkrisen, utan de vuxna.

Tips: Som bakgrund till den här uppgiften kan det löna sig för läraren att också se på Ahtisaaridagarnas övning **Mytknäckare** i delen Finland och konfliktländerna:

http://ahtisaaripaiva.fi/wp-content/uploads/2017/06/Myytit_ru.pdf

¹ Läs hela bloggtexten här (på finska): <https://alusta.uta.fi/2019/03/11/ilmastonmuutos-ja-kolme-ajatusvirhetta/>

² Läs hela intervjun här (på finska) <https://bios.fi/tekojen-ja-valintojen-merkityksista/>

NYTTIGA LÄNKAR:

Lärarens klimatguide (Maj och Tor Nesslingins Stiftelse)

lararensklimatguide.fi